

Investigating the relationship between psychological capital and academic performance with the mediation of psychological well-being in male students of the first year of high school

Alireza Yousefi , Zeynab Pahlozadeh

Abstract

Background and Aim: Education is one of the most important institutions of a society that can provide the all-round development of people. In general, the development of individual talents and the consolidation of the foundations of collective life and the creation of understanding between human beings are done in the shadow of education. Therefore, the purpose of the present study was to investigate the relationship between psychological capital and academic performance with the mediation of psychological well-being in male students of the first grade of high school. **Methods:** The current research was applied in terms of purpose and descriptive and correlational in terms of method. The statistical population of the present study included all male students in district 5 of Tehran who were studying in the first period of secondary school in the academic year of 2022-2023. Therefore, the sample size of the research was 200, determined based on Klein's point of view. In order to sample using the targeted and accessible sampling method, the statistical sample of the research was selected by referring to the first secondary schools of the 5th district of Tehran. The tools used to collect information included Luthans Psychological Capital Questionnaire (2007), Ryff's Psychological Well-Being Questionnaire (1989) and the last grade point average obtained by the students. **Results:** The direct effect of psychological capital on psychological well-being is significant ($\beta = 0.25$ and $t = 3.32$). The direct effect of psychological capital on academic performance ($\beta = 0.42$ and $t = 3.45$) is significant. Finally, the direct effect of psychological well-being on academic performance ($\beta=0.39$ and $t=3.39$) is also significant. The indirect effect of psychological capital on academic performance is 0.22 and the total effect is 0.64. **Conclusion:** Therefore, it can be concluded that in the relationship between psychological capital and academic performance, the psychological well-being variable as a mediator can strengthen this relationship.

Received: 05.01.2021

Revision: 08.02.2020

Acceptance: 21.02.2021

Keywords:

psychological capital,
academic performance,
psychological well-being

How to cite this article:

Yousefi, A.R., & Pahlozadeh, Z. Investigating the relationship between psychological capital and academic performance with the mediation of psychological well-being in male students of the first year of high school. *JAYPS*, 2020, 1(1): 417-426

Article type

Original research

1. Alireza Yousefi, PhD in Curriculum Planning, Department of Educational Sciences, Allameh Tabatabai Campus, Farhangian University, Bushehr, Iran, **2. Zeynab Pahlozadeh**, M.A, vice-chancellor of education of Shahid Migli elementary school, Department of Education of Bushehr city, Iran

 Correspondence related to this article should be addressed to **Alireza Yousefi** PhD in Curriculum Planning, Department of Educational Sciences, Allameh Tabatabai Campus, Farhangian University, Bushehr, Iran

Email: a.y.1353248@gmail.com

بررسی رابطه میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری بهزیستی روانشناختی در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه

علیرضا یوسفی[✉] و زینب پهلوزاده

<p>چکیده</p> <p>زمینه و هدف: آموزش و پرورش به عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای یک جامعه است که می‌تواند زمینه رشد همه جانبه افراد را فراهم کند. به طور کلی پرورش استعدادهاى فردی و تحکیم پایه‌های زندگی جمعی و ایجاد تفاهم میان افراد انسانی در سایه آموزش و پرورش صورت می‌گیرد. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری بهزیستی روانشناختی در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه بود. روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، پژوهشی توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان پسر منطقه ۵ شهر تهران بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۸ در دوره اول مقطع متوسطه مشغول به تحصیل بودند. از این رو، حجم نمونه پژوهش بر اساس دیدگاه کلاین ۲۰۰ تعیین شد. به منظور نمونه‌گیری با شیوه نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس با مراجعه به مدارس دوره اول متوسطه منطقه ۵ تهران، نمونه آماری پژوهش انتخاب گردید. ابزار استفاده شده برای گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه سرمایه‌های روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷)، پرسشنامه بهزیستی روانشناختی ریف (۱۹۸۹) و آخرین معدل کسب شده توسط دانش‌آموزان بود. یافته‌ها: اثر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر بهزیستی روانشناختی ($\beta = 0/25$ و $t = 3/32$) معنادار است. همچنین اثر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر عملکرد تحصیلی ($\beta = 0/42$ و $t = 3/45$) معنادار می‌باشد. سرانجام، اثر مستقیم بهزیستی روانشناختی بر عملکرد تحصیلی ($\beta = 0/39$ و $t = 3/39$) نیز معنادار است. اثر غیر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر عملکرد تحصیلی $0/22$ و اثر کل $0/64$ به دست آمده است. نتیجه‌گیری: بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در رابطه میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی، متغیر بهزیستی روانشناختی به عنوان میانجی‌گر می‌تواند این رابطه را تقویت کند.</p>	<p>دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۱۶</p> <p>اصلاح مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۲۰</p> <p>پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۱۲/۰۳</p> <p>واژه‌های کلیدی: سرمایه روانشناختی، عملکرد تحصیلی، بهزیستی روانشناختی</p> <p>نحوه ارجاع دهی به مقاله: یوسفی، ع.ر.، پهلوزاده. ز. (۱۳۹۹). بررسی رابطه میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری بهزیستی روانشناختی در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه. <i>دوفصلنامه مطالعات روانشناختی نوجوان و جوان</i>، ۱(۱): ۴۲۶-۴۱۷</p> <p>نوع مقاله: پژوهشی اصیل</p>
---	--

۱. علیرضا یوسفی، دکتری برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، پردیس علامه طباطبایی دانشگاه فرهنگیان، بوشهر، ایران؛ ۲. زینب پهلوزاده، کارشناس ارشد، معاون پرورشی دبستان شهید میگلی، اداره آموزش پرورش شهرستان بوشهر، ایران

✉ مکاتبات مربوط به این مقاله باید خطاب به علیرضا یوسفی، دکتری برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، پردیس علامه طباطبایی دانشگاه فرهنگیان، بوشهر، ایران می‌باشد.

پست الکترونیکی: a.y.1353248@gmail.com

مقدمه

آموزش و پرورش به عنوان یکی از مهم ترین نهادهای یک جامعه است که می‌تواند زمینه رشد همه جانبه افراد را فراهم کند. به طور کلی پرورش استعدادهای فردی و تحکیم پایه‌های زندگی جمعی و ایجاد تفاهم میان افراد انسانی در سایه آموزش و پرورش صورت می‌گیرد (کالن^۱، ۲۰۱۱). به عبارتی، دوران مدرسه یکی از مهم‌ترین سال‌های تحصیلی است چراکه عادت به درس خواندن و تقویت پایه‌های درسی در این دوران شکل می‌گیرند. با انتخاب صحیح، می‌توان آینده تحصیلی و شغلی درخشانی را برای خود رقم زد (دشتی پور، ۱۳۹۵). بر خلاف گذشته که تصور می‌شد توانایی یادگیری هر فرد تابعی از میزان هوش و استعدادهای ذاتی او است در چند سال اخیر این نظریه در میان روان‌شناسان قوت گرفته است که با وجود نقش عوامل تعیین کننده عوامل ذاتی نظیر هوش و استعداد در یادگیری، عوامل غیر ذاتی دیگری نیز در این رابطه مهم قلمداد می‌شوند و به این مسئله به صورت تک بعدی نگریسته نمی‌شود. در همین راستا، متغیرهایی مانند عملکرد تحصیلی از جمله مواردی هستند که توجه متخصصان آموزش و پرورش و روان‌شناسان را به خود جلب کرده‌اند (آدولف و برگر^۲، ۲۰۱۵).

عملکرد تحصیلی به معنای کلیه فعالیت‌ها و تلاش‌های آموزشی و پژوهشی که دانشجویان در جهت کسب علم و دانش در دانشگاه از خود نشان می‌دهد، همواره به عنوان یکی از اهداف مهم نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها مورد توجه سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان بوده است (رازقی، صالحی عمران و کاظمی، ۱۳۹۹). عملکرد تحصیلی دانشجویان نه تنها موضوع قابل توجهی برای والدین و دست‌اندرکاران آموزش عالی کشور است، بلکه برای تمام افرادی که به رشد و شکوفایی جوانان و پیشرفت جامعه علاقه‌مند باشند حائز اهمیت فراوانی است. تعاریف

متفاوتی از عملکرد تحصیلی و روش‌های اندازه‌گیری آن وجود دارد که به طور عمده در دو حیطه عینی و ذهنی قرار می‌گیرند؛ در پژوهش‌های انجام شده پیرامون ارزیابی عملکرد تحصیلی، نمرات دروس یا دوره‌های تحصیلی به عنوان معیار تعیین‌کننده عملکرد تحصیلی مد نظر قرار گرفته شده است (غفاری، حاجلو، و بایرامی، ۱۳۹۴). یکی از معیارهای کارآیی نظام آموزش عالی هر کشور پیشرفت تحصیلی فراگیران است. در نتیجه هر نظام آموزشی به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی فراگیران در جهت رشد و تعالی اهداف مورد نظر و راهکارهایی برای رسیدن به آن‌ها است (قره بیگلو و آب‌چر، ۱۳۹۹).

در این راستا، یکی از موضوعاتی که در دهه‌های اخیر توجه بسیاری را به خود جلب کرده است روانشناسی مثبت‌گرا^۳ است (سلیگمن^۴، ۲۰۰۰) که سرمایه روانشناختی^۵ عمدتاً از تئوری و تحقیق در حیطه روانشناسی مثبت‌گرا به دست آمده است که این واژه از جمله واژه‌هایی است که به تازگی در متون علمی ارائه شده و حاصل کار روان‌شناسان مثبت‌گرا است. سرمایه روان‌شناختی مجموعه‌ای از صفات و توانمندی‌های مثبت در افراد و سازمان‌ها است که می‌تواند مانند یک منبع قوی در رشد و ارتقای فرد نقش داشته باشد (برنت، گومز و بویانوا^۶، ۲۰۱۱). سرمایه روان‌شناختی یک فرد نه تنها بر عملکرد او، بلکه بر عملکرد سایرین و اطرافیان نیز اثر می‌گذارد (لوتانز و همکاران، ۲۰۱۱). پژوهش‌های ریچارد، لوتانز و مهاتر^۷ (۲۰۱۱) نشان داد مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی با یکدیگر هم‌کنشی داشته و بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. لوتانز^۸ و همکاران (۲۰۱۵) سرمایه روان‌شناختی را سازه‌ای ترکیبی از چهار مولفه ادراکی - شناختی یعنی امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری می‌دانند. این مولفه‌ها در یک فرایند تعاملی به زندگی فرد معنا بخشیده، تلاش فرد برای تغییر موقعیت

5 psychological capital

6 Brandt, T., Gomes, J., & Boyanova, D

7 Avey, J.B., Reichard, R.J., Luthans, F., & Mhatre, K.H

8 Luthans, F.

1 Cullen

2 Adolph & Berger

3 positive psychology

4 Seligman, M. E. P.

و سینگر، ۲۰۰۶؛ ۲۰۱۳). بر اساس مطالب گفته شده به نظر می‌رسد سه متغیر معرفی شده با یکدیگر در ارتباط و تعامل باشند؛ همچنین، با توجه به مفهوم هر یک از متغیرها می‌توان گفت که بهزیستی روانشناختی می‌تواند در رابطه سرمایه روانشناختی و عملکرد تحصیلی نقش میانجی ایفا نماید. بنابراین، پژوهش حاضر در پی آزمودن فرضیه ذیل است:

میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری بهزیستی روانشناختی در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، پژوهشی توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان پسر منطقه ۵ شهر تهران بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۸ در دوره اول مقطع متوسطه مشغول به تحصیل بودند. از این رو، حجم نمونه پژوهش بر اساس دیدگاه کلاین ۲۰۰ تعیین شد. به منظور نمونه‌گیری با شیوه نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس با مراجعه به مدارس دوره اول متوسطه منطقه ۵ تهران، نمونه آماری پژوهش انتخاب گردید. ابزار استفاده شده برای گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه سرمایه‌های روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷)، پرسشنامه بهزیستی روانشناختی ریف (۱۹۸۹) و آخرین معدل کسب شده توسط دانش‌آموزان بود.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه سرمایه‌های روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷): این پرسشنامه توسط فرد لوتانز (۲۰۰۷) جهت اندازه‌گیری ساختارهایی که امید، تاب‌آوری، خوشبینی و خودکارآمدی را می‌سازد مورد استفاده قرار گرفته است. این پرسشنامه شامل ۲۴ سؤال است که هر خرده‌مقیاس شامل ۶ گویه است و آزمودنی به هر گویه در مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) پاسخ می‌دهد. تمام گویه‌ها مستقیم نمره‌گذاری می‌شود. به این

های فشارزا را تداوم داده، او را برای ورود به صحنه‌ی عمل آماده نموده (بونو^۱، ۲۰۱۰) و مقاومت و سرسختی وی را در تحقق اهداف، تضمین می‌کند (پناهی و فاتحی زاده، ۱۳۹۷). به عبارتی دیگر، سرمایه روانشناختی یک حالت توسعه‌ای مثبت روانشناختی با مشخصه‌های متعدد شدن و انجام تلاش لازم برای موفقیت در کارها و وظایف چالش برانگیز، داشتن استناد مثبت درباره موفقیت‌های حال و آینده، پایداری در راه هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به هدف برای دستیابی به موفقیت و در نهایت، پایداری هنگام مواجهه با سختی‌ها و مشکلات برای دستیابی به موفقیت است (شبنانی و همکاران، ۱۳۹۸). از این رو به نظر می‌رسد این متغیر با عملکرد تحصیلی رابطه داشته باشد.

از سوی دیگر، در سال‌های اخیر در حوزه سلامت روان، مفهوم بهزیستی روانشناختی^۲ به عنوان سازه‌ای جدید و یکی از مهمترین شاخص‌های مورد توجه پژوهشگران علاقمند به کیفیت زندگی، مطرح شده است که در نگرش دانش‌آموزان و همچنین پیشرفت تحصیلی تأثیر بسزایی دارد (تومبا، تکوتامپ، اسچومانب و بالاردینی، ۲۰۱۷) و در دانش‌آموزانی که در دوره حساس نوجوانی و مرحله شکل‌گیری هویت به سر می‌برند، اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند (ولی زاده، ۱۳۹۷). بهزیستی روانشناختی یعنی داشتن احساس مثبت در زندگی که در آن فرد سعی دارد استعدادها و توان بالقوه‌اش را شکوفا کند (لی و پارک^۳، ۲۰۱۶). ریف و سینگر^۴ (۱۹۹۸) نظریه بهزیستی روانشناختی را ارائه کردند. بر اساس الگوی ریف (۱۹۸۹) بهزیستی روانشناختی از شش عامل تشکیل می‌شود: پذیرش خود (داشتن نگرش مثبت به خود)، رابطه مثبت با دیگران (برقراری روابط گرم و صمیمی با دیگران و توانایی همدلی)، خودمختاری (احساس استقلال و توانایی ایستادگی در مقابل فشارهای اجتماعی)، زندگی هدفمند (داشتن معنا هدف در زندگی و دادن به آن)، رشد شخصی (احساس رشد مستمر) و تسلط بر محیط (توانایی فرد در مدیریت محیط) (سلیگمن^۵، ۲۰۱۵؛ ریف

۲۰۰۲ مورد تجدید نظر قرار گرفت. فرم کوتاه ۵۴ گویه‌ای و برگرفته از فرم ۱۲۰ گویه‌ای است که ۶ عامل استقلال عمل، تسلط بر محیط، رشد شخصی، رابطه مثبت با دیگران، زندگی هدفمند، پذیرش خود را می‌سنجد. شرکت‌کنندگان بر اساس مقیاس طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از نمره کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۶) به گویه‌ها پاسخ می‌دهند. مجموع نمره‌های این ۶ عامل به عنوان نمره کلی بهزیستی روانشناختی محاسبه می‌شود. ۸ گویه به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. بنابراین نمرات به دست آمده بین ۵۴ تا ۳۲۴ می‌باشد. ریف و سینگر (۲۰۰۶) همبستگی این مقیاس را با مقیاس ۸۴ گویه‌ای از ۰/۷۹ تا ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند؛ در پژوهش اخباراتی و بشردو ست (۱۳۹۵) روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است.

۳. پرسشنامه عملکرد تحصیلی: در این پرسشنامه صرفاً معدل آخرین دوره امتحانات دانش آموزان پرسیده شد.

مسیر معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت تا فرضیه پژوهش آزموده شود.

یافته‌ها

از لحاظ یافته‌های جمعیت‌شناختی پژوهش حاضر، میانگین (انحراف معیار) سن شرکت‌کنندگان ۱۲/۸۸ (۱/۷۵) سال بود. در جدول زیر یافته‌های آمار توصیفی پژوهش حاضر گزارش شده است.

جدول ۱. یافته‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش				
متغیر	میانگین	انحراف معیار	کشیدگی	چولگی
عملکرد تحصیلی	۱۸/۱۹	۲/۰۱	۰/۸۷	۱/۱۲
بهزیستی روانشناختی	۱۹۳/۱۸	۳۸/۴۹	-۰/۷۳	-۰/۲۴
سرمایه‌های روانشناختی	۸۷/۳۲	۱۵/۵۲	۰/۷۷	-۱/۴۱

ترتیب که به کاملاً موافقم نمره ۶، موافقم نمره ۵، تا حدودی موافقم نمره ۴، تا حدودی مخالفم نمره ۳، مخالفم نمره ۲ و کاملاً مخالفم نمره ۱ تعلق می‌گیرد. برای به دست آوردن نمره سرمایه روانشناختی ابتدا نمره هر خرده مقیاس جداگانه محاسبه شده و سپس مجموع آنها نمره کل سرمایه روانشناختی را مشخص می‌کند. بنابراین، حداقل نمره برابر ۲۴ و بالاترین نمره برابر ۱۴۴ خواهد بود. لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهش خود روی نمونه‌هایی از دانشجویان رشته مدیریت، مدیران و تکنسین‌ها کمترین آلفای کرازباخ را ۰/۸۸ و در پژوهشی دیگر لوتانز و همکاران (۲۰۱۰) برای همه خرده مقیاس‌ها به جز تاب‌آوری بالاتر از ۰/۷۰ و برای تاب‌آوری ۰/۶۹ گزارش کردند. در پژوهش فروهر و همکاران (۱۳۹۰) آلفای کرونباخ پرسشنامه سرمایه روانشناختی ۰/۸۷ برآورد شد.

۲. پرسشنامه بهزیستی روانشناختی ریف: این مقیاس را ریف (۱۹۸۹) طراحی کرده است و در سال

روش اجرای پژوهش

پس از تعیین حجم نمونه پژوهش‌گر به نمونه‌گیری به روش هدفمند و در دسترس مبادرت ورزید و تا جایی که ۲۰۰ پرسشنامه تکمیل گردد به کار خود ادامه داد. در نهایت داده‌های به دست آمده از طریق تکمیل پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS و AMOS و ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، میانگین (انحراف معیار) نمرات شرکت‌کنندگان در عملکرد تحصیلی ۱۸/۱۹ (۲/۰۱)، بهزیستی روانشناختی ۱۹۳/۱۸ (۳۸/۴۹) و بهزیستی روانشناختی ۸۷/۲۲ (۱۵/۵۲) به دست آمد. همچنین، مقادیر کشیدگی و چولگی همگی عددی بین -۲ تا +۲ را نشان می‌دهد که به معنای برخوردار از توزیع طبیعی می‌باشد. در ادامه نتایج آزمون همبستگی پیرسون گزارش شده است.

جدول ۲. نتایج ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش			
متغیر	۱	۲	۳
۱. عملکرد تحصیلی	۱		
۲. بهزیستی روانشناختی	۰/۳۴*	۱	
۳. سرمایه‌های روانشناختی	۰/۳۶*	۰/۳۲*	۱

* $p < 0.05$

سطح ۰/۰۵ حاکی از آن است که روابط میان تمامی متغیرها به صورت مستقیم و معنادار است. در ادامه شاخص‌های نیکویی براز گزارش گردیده است.

نتایج جدول فوق حاکی از آن است که ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه میان بهزیستی روانشناختی و سرمایه‌های روانشناختی، بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی و سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی در

جدول ۳. شاخص‌های نیکویی برازش مدل							
مدل	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	CFI	NNFI
سه عاملی	۲/۹۱	۰/۰۸۷	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۹۱

می‌توان نتیجه گرفت مدل پیشنهاد پژوهش برازش مناسب و مطلوبی دارد. از این رو در ادامه و در جدول زیر برآورد ضرایب اثرات مستقیم بین متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

مطابق نتایج گزارش شده در جدول فوق، مقدار نسبت مجذور کای به درجه آزادی کوچک‌تر از ۳ و شاخص‌های شاخص‌های NFI، CFI، AGFI، GFI بالاتر از ۰/۹ و شاخص RMSEA کمتر از ۰/۱ به دست آمد. بنابراین

جدول ۴. برآورد ضرایب اثرات مستقیم میان متغیرهای پژوهش					
اثر از متغیر	برآوردها بر متغیر	پارامتر استاندارد شده	خطای استاندارد	t	نتیجه
سرمایه‌های روانشناختی	بهزیستی روانشناختی	۰/۲۵	۰/۰۱	۳/۳۲	$P < 0.05$ (تایید)
روانشناختی	عملکرد تحصیلی	۰/۴۲	۰/۰۳	۳/۴۵	$P < 0.05$ (تایید)
بهزیستی روانشناختی	عملکرد تحصیلی	۰/۳۹	۰/۰۳	۳/۳۹	$P < 0.05$ (تایید)

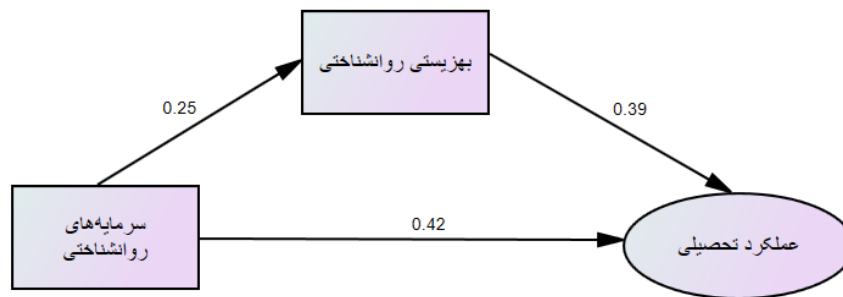
سرانجام، اثر مستقیم بهزیستی روانشناختی بر عملکرد تحصیلی ($\beta = 0.39$ و $t = 3.39$) نیز معنادار است. در ادامه و در جدول زیر و با لحاظ کردن عملکرد تحصیلی در مدل پژوهش حاضر به عنوان متغیر میانجی، ضرایب استاندارد شده اثرات مستقیم، غیر مستقیم و اثر کل متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، در جدول فوق پارامتر استاندارد شده، خطای استاندارد برآورد و نتایج آزمون t گزارش شده است. با توجه به مقادیر به دست آمده در این جدول، اثر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر بهزیستی روانشناختی ($\beta = 0.25$ و $t = 3.32$) معنادار است. همچنین اثر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر عملکرد تحصیلی ($\beta = 0.42$ و $t = 3.45$) معنادار می‌باشد.

اثر	برآوردها متغیرها	اثرات		نتیجه
		مستقیم	غیرمستقیم	
سرمایه‌های روانشناختی	بهزیستی روانشناختی	۰/۲۵	-	۰/۲۵ P < ۰/۰۵ (تایید)
عملکرد تحصیلی	عملکرد تحصیلی	۰/۴۲	۰/۲۲	۰/۴۲ P < ۰/۰۵ (تایید)
بهزیستی روانشناختی	عملکرد تحصیلی	۰/۳۹		۰/۳۹ P < ۰/۰۵ (تایید)

سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی، متغیر بهزیستی روانشناختی به عنوان میانجی گر می‌تواند این رابطه را تقویت کند. در شکل زیر مدل نهایی پژوهش به همراه اثرات مستقیم نشان داده شده است.

با توجه به یافته‌های گزارش شده در جدول فوق، می‌توان مشاهده نمود که اثر غیر مستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر عملکرد تحصیلی ۰/۲۲ و اثر کل ۰/۶۴ به دست آمده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در رابطه میان

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

و همکاران (۲۰۱۷)، اخباراتی و بشردوست (۱۳۹۵) و سیریگاتی و همکاران (۲۰۱۶) همسو بود. در تبیین نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل آماری یافته‌ها می‌توان گفت که مولفه‌های سرمایه در یک فرایند تعاملی و ارزشیابانه به زندگی فرد معنا بخشیده، تلاش فرد برای تغییر موقعیت فشارزا را تداوم می‌دهد و او را برای ورود به صحنه عمل آماده کرده، مقاومت و سرسختی وی در تحقق اهداف را تضمین می‌کند. هر یک از مولفه‌های سرمایه روانشناختی تقویت‌کننده یکدیگر هستند و می‌توانند باعث افزایش موفقیت فرد شود (لوتانز و همکاران، ۲۰۱۰). باورهای فرد دارای سرمایه روانشناختی بالا به وسیله دامنه خاصی از رفتار برای یک وظیفه و ایجاد انگیزه در عملکرد بهتر از چند طریق مشخص می‌شود؛ به ویژه باورهای خودکارآمدی که بر احساس توانایی و اعتماد به

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری بهزیستی روانشناختی در دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه شد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از ضرایب همبستگی و مدل معادلات ساختاری نشان داد رابطه میان عملکرد تحصیلی و سرمایه‌های روانشناختی دانش‌آموزان پسر مقطع اول متوسطه معنادار است. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که بهزیستی روانشناختی در رابطه میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی نمونه آماری پژوهش نقش میانجی ایفا می‌کند. نتایج حاصل از این پژوهش با نتایج مطالعات لوتانز و همکاران (۲۰۱۰)، آوی و همکاران (۲۰۱۱)، تومبا

منظور جمع‌آوری اطلاعات بوده. این روش جمع‌آوری اطلاعات سبب می‌گردد که پژوهش‌گر از صحت و دقت بودن داده‌های گردآوری نشده نتواند اطمینان حاصل کند چرا که ممکن است شرکت‌کنندگان به دلایل مختلفی همچون عدم رعایت اصل صداقت، خوب نشان دادن خود، خطا در پر کردن پرسشنامه و بی‌حوصلگی در تکمیل آن پرسشنامه را به طور دقیق و درست پر نکنند. همچنین در این پژوهش از شیوه نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد که این باعث می‌شود همچون سایر پژوهش‌های علوم انسانی و علوم اجتماعی نتوانیم نمونه را به طور قطعی به کل جامعه تعمیم دهیم. بنابراین اکیداً پیشنهاد می‌گردد که در استفاده از نتایج این پژوهش و تعمیم آن جوانب احتیاط با دقت رعایت گردد. با توجه به محدودیت‌های پژوهش پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌گران متغیرهای به کار رفته شده در این پژوهش را با متغیرهای دیگر مورد بررسی قرار دهند و از جوامع آماری متفاوتی استفاده کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود از نتایج به دست آمده در این پژوهش در مدل‌های جامع‌تر استفاده گردد. به علاوه، نتایج حاصل شده از این پژوهش می‌تواند در تهیه و تدوین پروتکل‌های آموزشی، مشاوره‌ای و درمانی مفید واقع گردد لذا پیشنهاد می‌شود در ساخت بسته‌های آموزشی ادغامی از نتایج این پژوهش استفاده گردد. همچنین این نتایج می‌تواند در جلسات مشاوره و درمان برای شناخت بهتر و بیش‌تر مراجعین سودمند باشد. از سوی دیگر پیشنهاد می‌گردد متخصصین از ابزار استفاده شده در پژوهش حاضر در کار خود استفاده نمایند.

موازن اخلاقی

در تمام مراحل پژوهش سعی شد اصول اخلاقی مورد توجه قرار گیرد. ضمن دادن آزادی انتخاب به شرکت‌کنندگان و دادن اطمینان جهت رعایت اصول رازداری، سعی بر آن بود تا به حریم شخصی افراد احترام گذاشته شود.

تشکر و قدردانی

از همه افراد شرکت‌کننده در پژوهش و همه افرادی که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند تشکر و قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

نفس در مهارت درک شده فرد برای انجام یک کار مورد نیاز تأثیر می‌گذارد، به این معنی که افراد برای رسیدن به اهداف خود تلاش می‌کنند (بندورا، ۲۰۰۶). همچنین با افزایش حس کنترل یا اختیاراتی که فرد نسبت به شرایط زندگی خود دارد، باعث ایجاد عملکرد بهتر می‌شود (بونو، ۲۰۱۰). بنابراین سرمایه روانشناختی از عوامل مهم در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است. به علاوه، در یک تعریف نسبتاً ساده و روان می‌توان گفت، بهزیستی روانشناختی وجود و حضور شرایط خوب و رضایت‌بخش همراه با حضور سلامت، شادمانی و کامیابی است. همچنین همان طور که گفته شد، بهزیستی روانشناختی از شش مؤلفه تشکیل شده است. این شش مؤلفه شامل پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران، خودمختاری، تسلط بر محیط، زندگی هدفمند و رشد شخصی است (نجاتی‌فر، رحیمی و آقازارتی، ۱۴۰۰). همچنین، بهزیستی روانشناختی یکی از مؤلفه‌های کیفیت زندگی است که به چگونگی ارزیابی افراد از زندگی اشاره دارد و دارای دو بعد شناختی و عاطفی است. بعد شناختی یعنی ارزیابی شناختی افراد از میزان رضایت از زندگی و بعد عاطفی یعنی داشتن حداکثر عاطفه مثبت و حداقل عاطفه منفی (سیریگاتی، پنزو، جیانتی، کاساله و استفانیل، ۲۰۱۶). بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده می‌توان بدین صورت استدلال کرد که سرمایه‌های روانشناختی فرد می‌تواند باعث شود که وی در دروس مدرسه عملکرد خوبی داشته باشد؛ با این وجود بهزیستی روانشناختی می‌تواند رابطه یافت شده میان سرمایه‌های روانشناختی و عملکرد تحصیلی را با دقت بیش‌تری تبیین کند و با میانجی‌گری در این رابطه آن را تقویت کند، بدین صورت که فرد با برخوردار از بهزیستی روانشناختی امکان بیش‌تری برای به فعلیت رساندن سرمایه‌های روانشناختی خود به دست آورده و از این رو می‌تواند عملکرد تحصیلی بهتری داشته باشد. می‌توان گفت فردی که بالا بودن میزان بهزیستی روانشناختی دانش‌آموزان در واقع میزان بهره‌وری از سرمایه‌های روانشناختی آنان را بالاتر برده و می‌توانند همه پتانسیل خود را در عملکرد تحصیلی استفاده کنند. این پژوهش نیز مانند هر پژوهش دیگر دارای محدودیت‌هایی بود که هر یک از این محدودیت‌ها می‌تواند نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار داده و متعاباً تعمیم آن را با مشکل مواجه کند. یکی از این محدودیت‌ها استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارشی به

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

References

- اخباراتی، فرزانه، و بشردوست، سیمین. (۱۳۹۵). پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی بر اساس عملکرد خانواده و نیازهای بنیادی روان‌شناختی دانش‌آموزان. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۸(ویژه نامه سومین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی و علوم تربیتی)، ۳۷۱-۳۷۷.
- اصلانی، ابراهیم، مجدفر، مرتضی، و سلیقه‌دار، لیلا. (۱۳۸۹). شیوه‌های موثر تشویق و تنبیه در تعلیم و تربیت. *رشد آموزش ابتدایی*، ۴، ۳۲-۱۹.
- آب چر، بهجت؛ قره بیگلو، حسین. (۱۳۹۹). تحلیل نقش استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم و فنون خرمشهر. *فصلنامه مطالعات مدیریت بر آموزش انتظامی*، ۱۳(۲)، ۱۹۳-۲۱۲.
- پناهی، احسان، و فاتحی زاده، مریم سادات. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین مولفه‌های سرمایه روان‌شناختی و کیفیت زندگی زناشویی در بین زوجین شهر اصفهان، *فصلنامه زن و جامعه*، ۳(۳)، ۴۱-۵۸.
- دشتی پور، محمدرضا. (۱۳۹۵). اثربخشی درمان شناختی رفتاری بر افزایش تاب‌آوری و اصلاح نگرش‌های ناکارآمد پسران نوجوان دارای مادران مستبد، *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی*.
- رازقی، نادر؛ صالحی عمران، ابراهیم، و کاظمی، مبینا. (۱۳۹۹). تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر عملکرد آموزشی و پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه مازندران. *دوفصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی*، ۹(۱۷)، ۲۸۲-۲۹۸.
- شبان، محمدقاسم، کرمی نژاد، جاوید، نامجو، بهرام، و نامجو، فرهاد. (۱۳۹۸). بررسی رابطه تعارض کار - خانواده و تعارض زناشویی با نقش واسطه‌ای سرمایه روان‌شناختی. *سنجش و پژوهش در مشاوره کاربردی*، ۱(۱): ۱-۱۳.
- غفاری، مظفر؛ حاجلو، نادر؛ بایرامی، شهناز. (۱۳۹۴). بررسی ارتباط هوش اجتماعی و اخلاقی با عملکرد تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی شهرستان‌های مراغه و بناب در سال ۱۳۹۳. *آموزش پرستاری*، ۴(۳ (پیاپی ۱۳))، ۴۸-۵۵.
- ولی زاده، مهدی. (۱۳۹۷). اثربخشی فنون ذهن آگاهی بر نظم-جویی شناختی هیجانی و سلامت روانی نوجوانان پسر تیزهوش. *دانشکده علوم انسانی دانشگاه یزد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- Avey, J.B., Reichard, R.J., Luthans, F., & Mhatre, K.H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance, *Human Resource Development Quarterly*, 22 (2), 127-152.
- Bono, J. (2010). Relationship of Core Self-Evaluations Traits – Self-Esteem, Generalized Self-Efficacy, Locus of Control, and Emotional Stability – With Job Satisfaction and Job Performance: A Meta-Analysis. *Journal of Applied Psychology*, 86(4):80-92.
- Brandt, T., Gomes, J., & Boyanova, D. (2011). Personality and psychological capital as indicators of future job success? A multicultural comparison between three European countries. *Finnish Journal of Business Economics*, 3(11), 263-289.
- Cullen, K. (2011). *Child psychology*. (1st ed). Published in the UK by Icon Books Ltd, Omnibus Business Centre, North Road, London.
- Lee, M. Y & Park, S. S. (2016). Influence of family strength on the psychological wellbeing of adults-focusing on mediation effect of social capital. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(26): 18-32
- Luthans, F., Avey, J. B., Avolio, B. J., & Peterson, S. J..(2010). The development and resulting performance impact of positive psychological capital. *Human resource development quarterly*, 21(1); 41-67.
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2015). *Psychological capital and beyond*. Oxford University Press, USA.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel psychology*, 60(3): 541-572
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of personality and social psychology*, 57(6), 1069.
- Ryff, C. D., & Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological inquiry*, 9(1), 1-28.

- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2006). Best news yet on the six-factor model of well-being. *Social science research*, 35(4), 1103-1119.
- Ryff, C.D.; Singer, B.H. (2013). Handbook of affective sciences, Goldsmith, Scherer & Goldsmith, H.H. (Eds.) In R.J. Davidson, K.R., New York: Oxford University Press.
- Seligman, M. (2015). Chris Peterson's unfinished masterwork: The real mental illnesses. *Journal of Positive Psychology*, 10(1), 3-6.
- Seligman, M. E. (2000, February). Optimism, pessimism, and mortality. In *Mayo Clinic Proceedings* (Vol. 75, No. 2, pp. 133-134). Elsevier.
- Sirigatti, S., Penzo, I., Giannetti, E., Casale, S., & Stefanile, C. (2016). Relationships between humorism profiles and psychological well-being. *Personality and Individual Differences*. 90,219-224.
- Tomba, E., Tecuta, L., Schumann, R., & Ballardini, D. (2017). Does psychological well-being change following treatment? An exploratory study on outpatients with eating disorders. *Comprehensive psychiatry*, 74, 61-69.